

Všimá si přitom nejen politických událostí, ale i hospodářského života země a náboženských představ starých Litevců.

Kapitola *Křížáci* uvádí na scénu druhou stranu konfliktu – řád německých rytířů. Líčení řádových dějin začíná u špitálu pro německy mluvící poutníky a rytíře ve Svaté zemi a přes uherské intermezzo a příchod do Prus pokračuje až k vybudování vlastního silného státu v Pobaltí. Výkladová linie se poté od popisování bitev a diplomatických úspěchů obrací ke každodennímu životu za zdmi řádových domů. Tato část knihy může díky velkému množství černobílých fotografií hradů řádu německých rytířů a uvedeným zajímavostem sloužit i jako netradiční turistický průvodce Pobaltím.

Oddíl *Velká vojna* se už zabývá eskalací konfliktu mezi řádem a polsko-litevskou unií. Sleduje první vzájemná válečná střetnutí v roce 1409, následující neúspěšné pokusy vyřešit spory diplomatickou cestou a zahájení válečných příprav. Autor popisuje postup vojsk Vladislava Jagielly i jím zvolenou taktiku a snaží se přitom vyvrátit některé zažitě představy spojené s grunwaldskou bitvou, které v historickém povědomí zakořenily díky spisovateli Henryku Sienkiewiczovi a filmovému režisérovi Alexandru Fordovi. Následuje dramatické a podrobné vylíčení bitvy, během něž autor často nechává prostřednictvím překladů úryvků jeho kroniky hovořit krakovského kanovníka Jana Długosze. Sled válečných operací uzavírá bitva u Koronowa.

Další vývoj polsko-řádových vztahů stručně nastiňuje kapitola *Na cestě k sekularizaci Pruska*. Začíná vyjednáním prvního toruňského míru a následně přenáší bojiště z bitevních polí na kazatelny a do univerzitního prostředí, především pak na půdu kostnického koncilu. Líčení dalších vojenských střetnutí doplňuje obraz rozkladu řádového státu a vše uzavírá roku 1525 lenní hold, který poslední velmistr Albrecht, už jako světský kníže, složil polskému králi Zikmundovi Starému. Závěr knihy nahrazuje krátké shrnutí mýtů, které se kolem bitvy u Grunvaldu vytvořily v polském, německém a litevském prostředí, a zhodnocení, jak se na formování národní historické paměti podílela umělecká díla.

Knihu uzavírá chronologický přehled, stručná bibliografie základních prací k tématu, soupis panovníků dynastie Gedyminasovců a velmistřů německých rytířů, diagram řádové struktury a Jagiellovy královské rady, slovníček zeměpisných názvů a výčet řádových korouhví, které polská strana ukořistila v grunwaldské bitvě (barevná vyobrazení korouhví zaplnila zadní

předsádku). Určitou výtku lze vznést k bibliografii, kde některé novější tituly chybějí – zejména práce věnované špionáži z pera Sławomira Józwiaka či Adama Szwedya.

Radek Fukala načrtl obraz střetávání se vojsk polských panovníků a rytířů v bílých pláštích s mnoha exkurzy do každodennosti řádu i středověké Litvy. Trochu více pozornosti se mohlo dostat řádovým i polským vyzvědačům nebo úloze vyzdvihování rytířství jako jedné z obranných strategií polské diplomacie proti řádové propagandě, pro niž Dariusz Piwowarzczyk zavedl termín „turnajová diplomacie“.

HANA MIKETOVÁ

Husité. Na cestě za poznáním husitského středověku. Slova – obrazy – věci, ed. Zdeněk VYBÍRAL, Husitské muzeum v Táboře, Tábor 2011

207 s., ISBN 978-80-87516-00-3

Anotovanou publikaci z dílny Husitského muzea v Táboře můžeme považovat za jednu z předzvěstí vzrůstajícího zájmu o husitskou tematiku, jenž souvisí s blížícím se výročím kostnického koncilu, upálení Jana Husa a o několik let později i založení Tábora v roce 1420. Tak to alespoň stojí v krátkém úvodním textu starosty města Jiřího Fišera. To je bohužel jediné úvodní slovo, které v knize nalezneme, a jež přirozeně jinak nemluví ani o koncepci knihy, jejím charakteru, zázemí, časovém vymezení, ani o zamýšleném publiku. Skutečnost, že se jedná o katalog stejnojmenné výstavy, kterou uspořádalo tábořské muzeum, není zmíněna ani v názvu. Čtenář, když otevře tuto na první pohled nákladnou, dvojjazyčnou publikaci (všechny studie jsou zrcadlově přeloženy do angličtiny), tedy nutné tápe. Probírá se studiem, které mapují vybrané problémy a různé aspekty husitské materie v rozmezí 700 let, nedostává se mu ale vodítka, jež by napovědělo, jaká jednotliví myšlenka stála za výběrem témat, časovým vymezením, jaké poselství a komu chce kniha předat. Ačkoli za časovým určením „dlouhého husitství“, končícího bitvou na Bílé hoře, lze vidět koncepci Roberta Kalivody, ani jeden z autorů se k tomuto rozpětí ani ke Kalivodovi explicitně nehlásí a nevyjadřuje. Husitství je v publikaci prezentováno textem i obrazem; první část naplňují studie k vybraným problémům husitské epochy, druhou pak obrazová dokumentace.

Kniha představuje husitství jako opravdu dlouhodobý fenomén: Miloslav Polívka svůj v některých detailech problematický výklad v kapitole *Prameny husitství* zahajuje v období vlády posledních Přemyslovců a pokračuje shrnutím hlavních událostí lucemburské epochy v Čechách; v celé studii se ale ztrácejí právě ony prameny husitství. Po tomto úvodu následuje několik studií, jež pojednávají samotné husitské hnutí. Jaroslav Boubín v osvěžujícím biografickém příspěvku přibližuje Jana Husa, Petr Klučina obsáhle pojednává specifika a strategie husitského vojenství, Petr Čornej pak ve dvou tradičně kvalitních příspěvcích jednak představuje osobnost Jana Žižky na pozadí událostí prvních let revoluce, jednak státoprávní přeměnu, k níž došlo během husitství, kdy se panovnická monarchie transformovala ve stavovský stát.

Přehledová studie Martina Grombiříka sleduje období od konce 15. století do bitvy na Bílé hoře a koncentruje se tematicky na problematiku konfesijního vývoje a bojů, jež v této době neoddelitelně provázely politické dějiny, a to v Čechách i v Evropě. Náboženské aspekty a teologie husitství v jeho prvních letech či desetiletích bohužel zůstaly v knize nezpracované. Pozornost byla naopak věnována druhému životu husitství, a to v českém historickém povědomí, kultuře a dějepisectví 19. a 20. století (Jiří Kořalka). Závěrečná studie první části knihy z pera editora knihy Zdeňka Vybírala pojednává o dějinách města Tábora v letech 1420–1620.

Problémy, jaké jsme popsali výše pro textovou část publikace, se odrážejí i v druhé polovině knihy, jež prezentuje soubor vyobrazených artefaktů a obrazů, přičemž opět chybí předem daná a explicitně vyjádřená kritéria výběru. V jedné řadě se tak ocitá vyobrazení svatojiřské legendy z Jindřichova Hradce (první polovina 14. století), k jejímž napojení na husitské události je nutné vzít v potaz opravdu široký kontext soudobých dějin, Majestát Rudolfa II. a soubor jeho mincí, turecký jatagan, portrét generála Mansfelda z Národní galerie, dýmka s Žižkovou hlavou či uniforma československých legionářů. Jak již bylo řečeno, editoři knihy nezmiňují, že se jedná o katalog výstavy. V očích čtenáře, který není vybaven touto informací, spojuje sice většinu zde vyobrazených předmětů větší či menší souvztažnost k husitství a předcházejícím studiím, přesto by však neškodilo výběr alespoň v krátkém textu zdůvodnit, a vyobrazené předměty tak učinit snadněji zařaditelnými a uchopitelnými v rámci pojednávaného tématu.

Publikace *Husité* shrnuje nepochybně mnoho zajímavých informací a přináší poučení

o husitství i do řad laické veřejnosti. Škoda jen, že ji vydavatelé neopatřili náležitým úvodem, který by osvětlil koncepci, kritéria při výběru témat a v neposlední řadě také pozadí vzniku knihy.

PAVLÍNA CERMANOVÁ

Eger 1459. Fürstentreffen zwischen Sachsen, Böhmen und Ihren Nachbarn: Dynastische Politik, fürstliche Repräsentation und kulturelle Verflechtung / Cheb 1459. Setkání panovníků Saska, Čech a jejich sousedů: dynastická politika, panovnická reprezentace a kulturní vazby, hg. André THIEME – Uwe TRESP, Verlag Janos Stekovics, Wettin-Löbejün OT Döbel 2011 (= Saxonica. Schriften des Vereins für sächsische Landesgeschichte 13)

464 s., ISBN 978-3-89923-285-1

U příležitosti 550. výročí uzavření úmluv mezi Jiřím z Poděbrad a Wettiny v Chebu byla v listopadu 2009 uspořádána – opět na pomezí České republiky a Svobodného státu Sasko, na zámku Wessenstein – konference, která připomněla výše zmíněné události a jim předcházející i následující dění. Jednání mezi českým králem a reprezentací z Braniborska, Saska, Falce a Bavorska i následný dynastický sňatek Zdeny z Poděbrad a vévody Viléma nebyly dosavadní německou a českou historiografií dostatečně reflektovány. Zájem historiků se omezoval převážně na problematiku diplomacie a majetkových přesunů mezi Českým královstvím a Saskem. Zasluhou konference i sborníku byl připomenut širší veřejnosti význam chebských jednání z roku 1459 a jejich bezprostřední i dlouhodobý dopad na proměnu příhraničních vztahů mezi Českým královstvím a Saskem.

Již úvodní příspěvek André Thiema předkládá zevrubnou sondu do saské historiografie, zaměřenou na recepci dvou významných událostí česko-saských dějin 15. století: bitvy u Ústí nad Labem roku 1426 a právě chebských událostí roku 1459. Na základě rozboru zpráv kronik a dějepisných děl od 15. století do současnosti předkládá autor povzbudivý závěr o postupném překonání dozvuků válečného